

ZÁKLADY POLITICKÉ GEOGRAFIE

Úvod
(verze na web)

ZÁKLADY POLITICKÉ GEOGRAFIE

Organizace kurzu
podmínky udělení kolokvia
(KZU/ZPGB)

Podmíněnosti:

- KGG/POG má tyto vylučující předměty:
 - KGG/ZPRG
 - KPE/PGE
 - KVS/BPOGE
 - KZU/ZPGB
 - VOS/PSG

- Absolvování tohoto předmětu by proto např. studentům Politologie a evropských studií nebo Žurnalistiky znemožnilo zapsání povinného předmětu → †

Informace o předmětu, studijní materiály:

<http://geography.upol.cz/kgg-zpgb>

(ve výstavbě)

Možnosti uznání

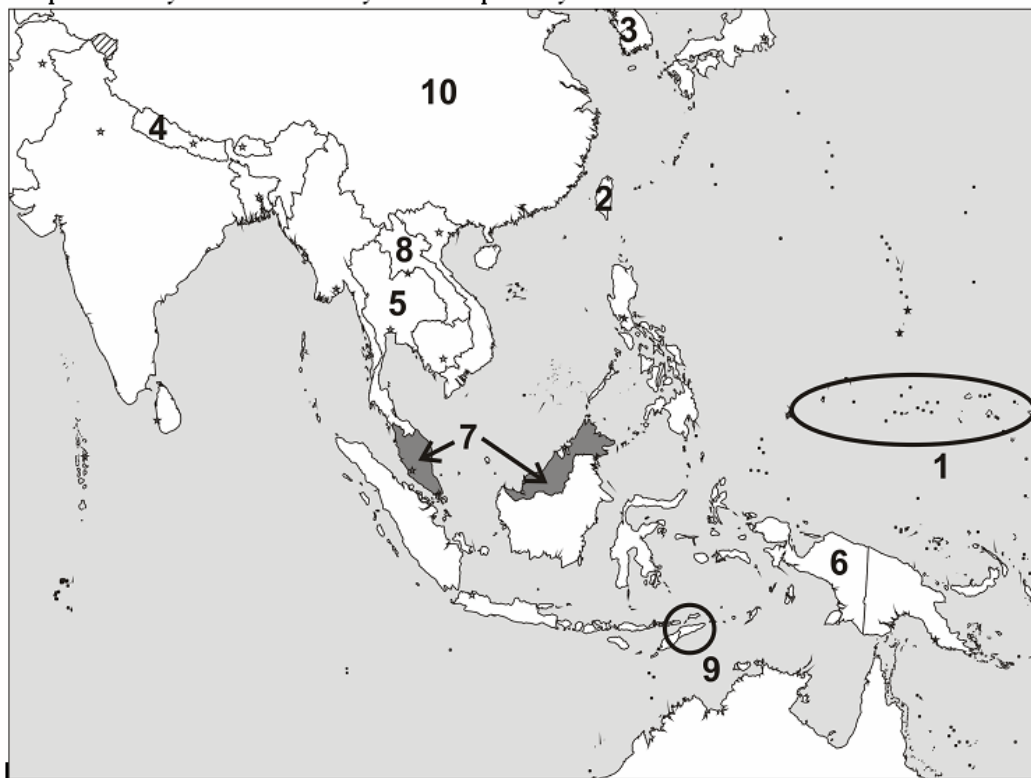
- KGG/ZPRG = KGG/POG
 - „tvrdší forma“ (blended learning, přednáška a cvičení, písemka na orientaci, znalosti a praktické dovednosti)
- KZU/ZPGB = VOS/PSG
 - „měkčí forma“ (přednáška, test na orientaci a znalosti)
 - KZU ... zaměření na žurnalistickou praxi (terminologie, zdroje dat, administrativní členění ČR, konflikty, volby)
 - VOS ... zaměření na politologii, konflikty, organizaci státní moci
- KVS/BPOGE, KPS/PGE ... individuální

Organizace kursu

- ❑ 2 hodiny přednášek týdně
- ❑ Registrovaná účast: za každou účast po celou dobu přednášky získá 2 bodů (max. 20 bodů)
- ❑ V průběhu kurzu – ovšem pouze do zápočtového týdne – je možné získat i „doplňkové“ body, např. za nalezení chyb ve studijních materiálech
- ❑ V zápočtovém týdnu test (max. 60 bodů) Zápočet dostanou ti studenti, u kterých přesáhne součet bodů za test, za účast na přednáškách a doplňkových bodů 50 bodů
- ❑ Test je možné dvakrát opakovat

Test v obrazech – orientace:

⇒ Doplňte názvy území označených na mapě čísly:

1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

Test v obrazech – znalosti:

⇒ ⇒ 1. téma: Kjelénovy geopolitické teorie (vyberte, doplňte – *testové otázky mohou mít i více správných odpovědí, případně žádnou správnou odpověď*; body obdržíte pouze v případě, že bezchybně vyberete všechny správné odpovědi):

⇒ mezi Kjelénovy práce patří (3 body):

- a) Politische Geographie (1897)
- b) Der Lebensraum (1901)
- c) Staten som livsform (1916)
- d) Geopolitik der Pan-Ideen (1931)

⇒ Podle Kjeléna jsou státy (3 body):

- a) Útvary, které se vlastnostmi podobají nižším organismům
- b) Útvary, které jsou podobné rozumným bytostem, ale nemají organický charakter
- c) Zvláštní druhy organismů, smyslově rozumné bytosti
- d) Organismy, které neustále bojují o svou existenci s jinými státy-organismy

⇒ Které znaky podle Kjeléna určují vlastnosti státu? Stačí vyjmenovat (4 body):

1) _____	4) _____
2) _____	5) _____
3) _____	6) _____

ZÁKLADY POLITICKÉ GEOGRAFIE

Obsah a předmět politické
geografie

Literatura:

Základní:

- Baar, V., Rumpel, P., Šindler, P. (1996): *Politická geografie*. Ostravská univerzita, Ostrava.
- Ištók, R. (2003): *Politická geografia a geopolitika*. Prešovská univerzita, Prešov.
- Šindler, P. (1986): *Základy politické geografie*. PedF, Ostrava.
- Tomeš, J. a kol. (1997): *Školní atlas Dnešní svět*. Terra, Praha.
- Waisová, Š. a kol. (2007): *Atlas mezinárodních vztahů*. Čeněk, Plzeň.

Literatura:

- Doplnková:
- Honzák, F., Pečenka, M. (1995): *Státy a jejich představitelé*. Libri, Praha.
- Hnízdo, B. (1995): *Mezinárodní perspektivy politických regionů*. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha.
- *Lexikon zemí '96*. Fortuna Print.
- Liščák, V., Fojtík, P. (1996): *Státy a území světa*. Libri, Praha.
- Mezinárodní politika (měsíčník)

Web:

- <http://www.politicalresources.net/>
- <http://www.geohive.com/cd/index.php>
- <http://www.worldstatesmen.org/>

Vztah mezi geografickým prostředím a politickými jevy a procesy

základem PG jsou ...

- ▣ geografické prostředí
- ▣ politická organizace prostoru

mezi nimi existují oboustranné vazby ...

- ▣ prostředí ovlivňuje prostorovou dimenzi politiky (ale neovlivňuje ji výlučně)
- ▣ politika ovlivňuje prostředí (ale neovlivňuje ho výlučně)

prostředí ovlivňuje politiku ...

- Někdy zřejmé, jindy ne:

SYMBOL
vlajka Barbadosu

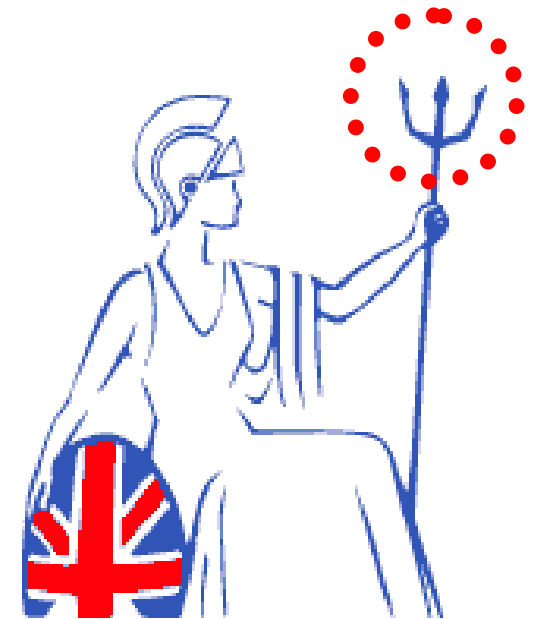

FYZICKÉ PROSTŘEDÍ
severovýchodní pását

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro vznik a územní podobu
Britského impéria byly mj.
důležité:

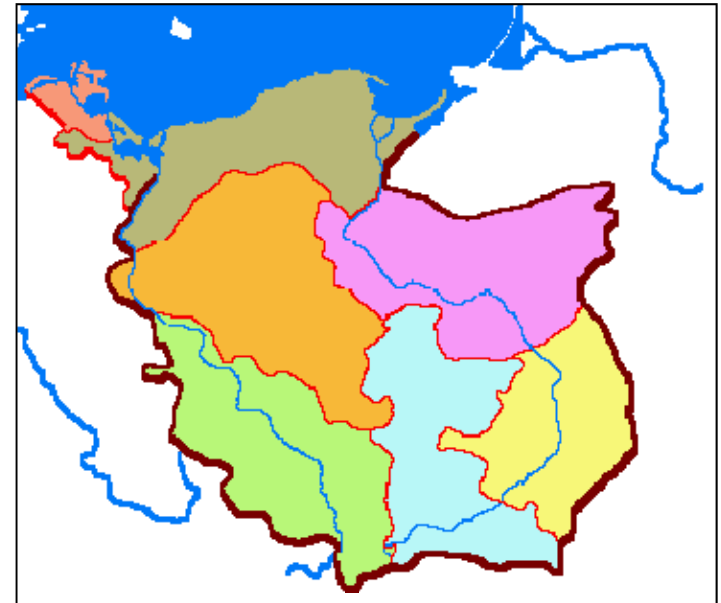
- ▣ ostrovní poloha ⇒ jediná cesta k vyřešení problému národní obrany byla převaha na moři ⇒ po jejím získání nástroj imperiální expanze
- ▣ mořské proudy ⇒ dopravně únosné směry expanze ⇒ kolonizace určitých teritorií

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro podobu Polska byly důležité mj.:

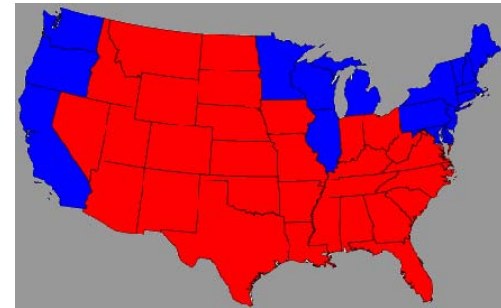
- ▣ řeky ⇒ podpora komunikace v ose povodí ⇒ vznik historických státních útvarů vázaných na povodí s jádrem na řece v centrální poloze

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro způsob voleb amerického prezidenta byly důležité (konec 18. století) velké vzdálenosti a pomalé komunikace

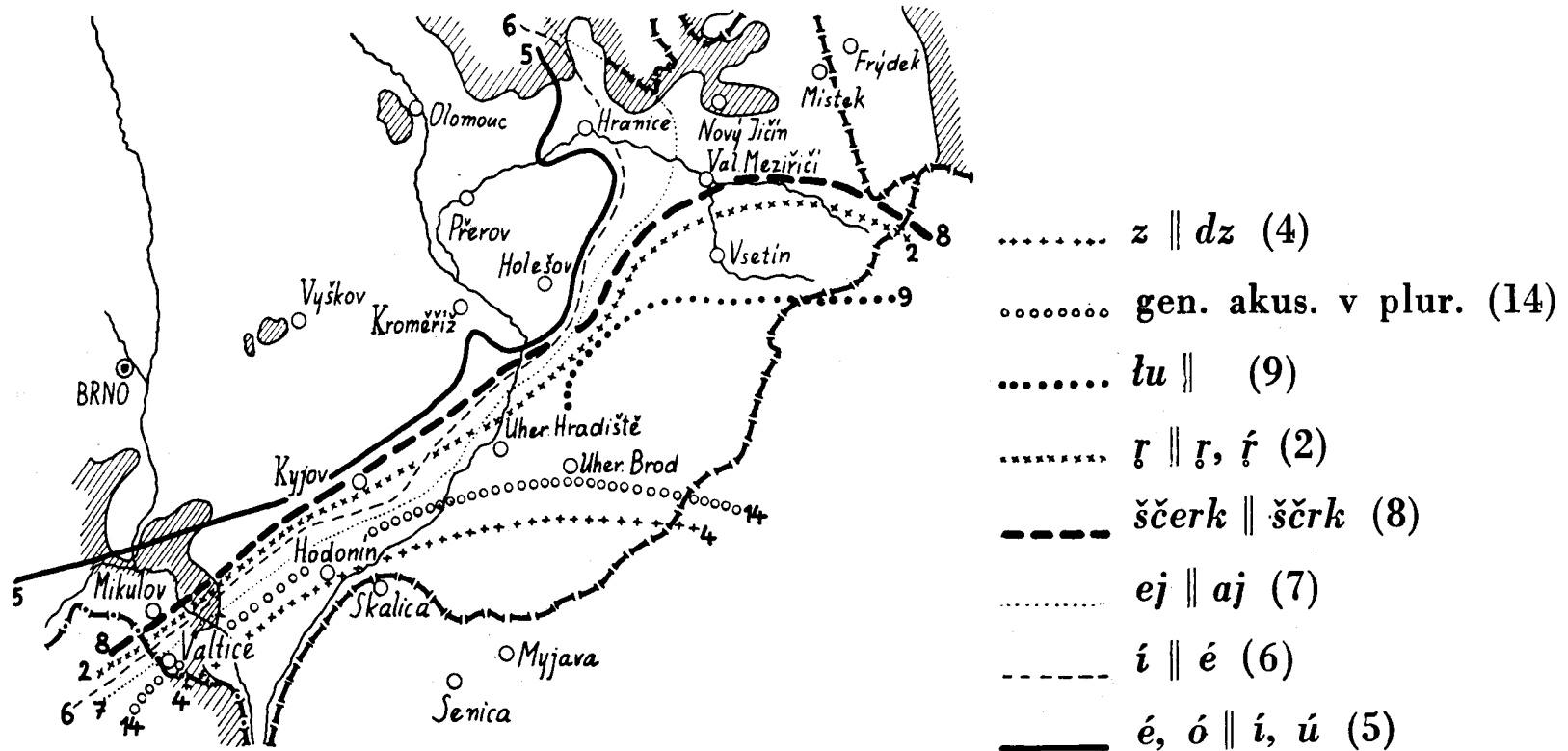
- ⇒ nemožnost zorganizovat celostátní volební kampaň a uskutečnit volby v jednom dnu
- ⇒ každý stát zvolil podle své velikosti jistý počet zástupců
- ⇒ ti se následně sešli v hlavním městě a provedli volbu prezidenta

politika ovlivňuje prostředí ...

- proč je to v cizině „jiné“?
 - vypadají jinak
 - fungují jinak
 - myslí jinak (?)
- zjevné ve fyzické sféře
- často zjevné i v socioekonomické sféře
 - Olmütz / Holomóc / Olomouc / Olmik
- někdy ale nezřetelné
 - proč žijí v Hodoníně Češi a ve Skalici Slováci?
 - proč Češi vstávají tak brzy do práce?

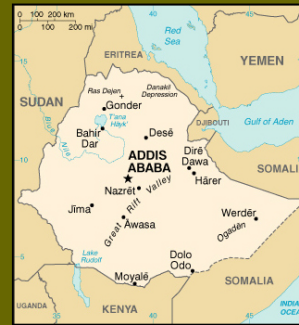
Odbočka ... aneb „pouze izoglosa ř/r“?

Obr. 2. Schematická mapka hranice hanácko-slovenské.

Základní pojmy ...

▣ STÁT

▣ NÁROD

Definice politické geografie

- Politická geografie je geografická disciplína zabývající se vzájemným vztahem a působením geografického prostoru s politickými procesy a jevy v něm.
(KLASICKÁ DEFINICE)
- Politická geografie je studium procesů, které vytvářejí národy a státy ve složitých vazbách a souvislostech s geografickým prostředím. (GARDAVSKÝ (1994))

Řada dalších definic, které ...

... mají společné jen to, že je v nich použit
přívlastek *politický*

Takže nakonec i názor, že ...

- ... jde o politické studie realizované geografy využívající techniky spojené s prostorovou perspektivou
- nejasná definice i proto, že PG nemá vlastní teoretická východiska, ale „vykrádá“ politologii a částečně sociologii, historii a ekonomii
- výrazně interdisciplinární

Do politické geografie „patří“

- výzkum všech jevů, jejichž existence nebo rozmístění je závislé na politických poměrech státu či oblasti (hlavně studium toho, jak toto rozmístění stát ovlivňuje)
- Výzkum všech jevů, jejich existence nebo rozmístění je závislé na existenci národů

Hlavní témata politické geografie

- Politická mapa světa a její změny
- Poloha státu a její hodnocení
- Hranice
- Klasifikace států podle nejrůznějších hledisek
- Volební geografie
- Vývoj organizace prostoru (změny center a periferií a podobně)

A dále:

- Téma závislosti a světového řádu
- Vztah mezi státem a národem
- Vztah mezi státem a obyvatelstvem (jak se vzájemně ovlivňují)
- Globální problémy lidstva (válka a mír, ekologické hrozby, populační exploze ...)
- ... a vše, co prohlásí za politickou geografii političtí geografové...

Základní metodologické přístupy

DŘÍVE:

- Geografický determinismus
- Sociální darwinismus
- Voluntaristický indeterminismus

DNES:

- „Člověk je součástí přírody, podléhá jejím vlivům, ale sám ji přetváří v souladu s přírodními zákony, které změnit nemůže.“

Metody

- Hledání podobností forem (HOMOLOGIE) a funkcí (ANALOGIE)
- Klasifikace a vymezení typů politických jednotek (TAXONOMIE, TYPOLOGIE)
- Další metody historie a soc. geografie – ale značně redukované
- ~~□ Terénní výzkum ?!~~

Politická geografie v chápání jiných ...

- pro mnohé přírodovědce jen „politologie stravitelnou formou“ případně něco podezřelého, co si asi spletlo fakultu
- pro politology:
 - buď geopolitika + „politologie s mapou“
 - nebo „něco určené k tomu, aby politologové našli Krym“
- pro žurnalisty:
 - nebo „něco určené k tomu, aby žurnalisté našli Krym“

Témata kurzu:

- úvod do politické geografie
- geopolitika
- státy a národy
- státní území
- obyvatelstvo
- volby
- konflikty
- mezinárodní organizace

... a kritické poznání zdrojů dat

CIA - The World Factbook - Windows Internet Explorer

https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené položky Nástroje nápověda

DAEMON Tools DAEMON Tools Lite AstroBurn Products Announcements [15] Forum posts [15] Weather IP-lookup Translate Game Database

CIA - The World Factbook Stránka Nástroje

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

THE WORK OF A NATION. THE CENTER OF INTELLIGENCE.

Search

Publications

THE WORLD FACTBOOK

--- SELECT A COUNTRY OR LOCATION ---

ABOUT REFERENCES APPENDICES FAQs CONTACT VIEW TEXT/LOW BANDWIDTH VERSION DOWNLOAD PUBLICATION

WELCOME TO THE WORLD FACTBOOK

RSS

SELECT A REGION OR CONTINENT

The World Factbook provides information on the history, people, government, economy, geography, communications, transportation, military, and transnational issues for 266 world entities. Our Reference tab includes: maps of the major world regions, as well as Flags of the World, a Physical Map of the World, a Political Map of the World, and a Standard Time Zones of the World map.

REGIONAL MAPS

FLAGS OF THE WORLD

WHAT'S NEW :: Today is: Tuesday, February 16

January 26, 2010 - In the Economy category, information has been updated and now covers the year 2009. New photos added for Egypt and Italy.

January 08, 2010 - The introductory Background statements

Hotovo Internet 100%

Jaká je rozloha USA?

- Americké úřady postupně mění definici toho, co počítají do rozlohy, CIA World Factbook udávala:
 - **9 372 610 km²** (1989–1996) ← Pouze pevnina a vnitřní vody
 - **9 629 091 km²** (1997–2003) ← Přidána Velká jezera a pobřežní vody (coastal waters)
 - **9 631 418 km²** (2004–2005)
 - **9 631 420 km²** (2006)
 - **9 826 630 km²** (2007–2008) ← Přidáno pobřežní moře (territorial waters)
- zahrnování plochy pobřežního moře do rozlohy státu je sice věcně naprosto správné, přesto ale dosti neobvyklé
- Jedním z motivů může být i snaha „předběhnout“ v rozloze Čínu (ta je v ročence CIA měřena bez sporných území i bez pobřežního moře)